

Sjećanje na prof. Pietra Ghittina

oca talijanske ihtiopatologije i akvakulture, prijatelja našeg ribogojstva

Ovoga proljeća prerano je, u 60. godini života, preminuo otac talijanske i velikan svjetske ihtiopatologije i akvakulture, prof. Pietro Ghittino. Mnogi znanstvenici, stručnjaci i praktičari u Italiji i širom svijeta izgubili su izuzetnog kolegu koji je svoj život sa žarom i uspjehom posvetio napretku svoje struke i razvoju područja na kojemu je djelovao. Posebno je volio našu zemlju i naše ribarstvo, pa je stoga vrlo često boravio među nama. Opraštajući se od prof. Ghittina, prisjetit ćemo se života i velikog djela prijatelja našeg ribarstva.

Prof. Ghittino završio je Veterinarski fakultet u Torinu s najvišim mogućim ocjenama godine 1954, u 25. godini života. Odmah nakon što je diplomirao pohađao je, te 1956, i kao najbolji u skupini završio specijalizaciju za inspekciju hrane životinjskog porijekla. U 1964. izabran je za docenta na Veterinarskom fakultetu u Torinu za predmet »Ihtiopatologija, inspekcija i opskrba ribom«, a od 1968. i za predmet »Hidrobiologija i ribogojstvo«.

Od ožujka 1955. pa sve do kraja života radio je u Eksperimentalnom institutu za zooprofilaksu u Pijemontu i Liguriji u Torinu. Najprije je bio volonter u Odjelu za laboratorijsku dijagnostiku, a zatim se 1958. zaposlio u Laboratoriju za ihtiopatologiju, koji je tada osnovan. Laboratorij je 1961. prerastao u Centar za proučavanje bolesti riba čiji je osnivač i voditelj prof. Ghittino bio do kraja života. Ta prva institucija za ihtiopatologiju u Italiji postala je zahvaljujući njegovim brojnim aktivnostima i uspjesima jedna od najpoznatijih te vrste u svijetu. Od 1970. do 1972. bio je vrlo uspješan gostujući profesor za bolesti riba u Sjedinjenim Američkim Državama, na Veterinarskom fakultetu u Athensu u državi Georgia.

Kao mladi stručnjak, već je nakon kraćih specijalizacija (Genova 1958, Laboratorij za ihtiopatologiju i Sekcija za ribarstvo Bavorske biološke stanice u Münchenu i Wielenbachu 1960) ušao u središte aktualnih svjetskih znanstvenih i stručnih zbivanja. Jedno od prvih istraživačkih područja i njegovih važnih doprinosa bio je rad na etiologiji i mehanizmu nastanka hepatoma u kalifornijske pastrve. Tada je hepatom u praksi bila česta bolest, a taj je problem imao i znatno šire veterinarsko i medicinsko-toksikološko značenje. Sve do kraja života uvijek je odabirao i obrađivao te rješavao aktualne i nove probleme koji su bili važni za znanost i za praksu.

Shvaćajući već u početku svojeg rada važnost razmjene znanstvenih i stručnih informacija, međunarodne suradnje te prijenosa tehnologija, kao i rezultata istraživanja u privredu vlastite zemlje, prof. Ghittino koristio se svakom prilikom i mogućnošću da djeluje na tom području. Već pri prvom posjetu Sjedinjenim Američkim Državama godine 1962. posjetio je sedam tada najznačajnijih ustanova za ihtiopatologiju i ribogojstvo. Poznavanje jezika, odlična sposobnost komuniciranja i zanimanje, a posebno i predavanja koja je održao u tim ustanovama, istraživačkih metoda i radova, te stjecanje iznimnog znanstvenog

i stručnog ugleda. Otad je prof. Ghittino bio neumoran putnik i ugledan posjetilac, gost i predavač u gotovo svim značajnijim institucijama za bolesti riba i ribogojstvo u svijetu. Neke od njih posjećivao je gotovo redovito. Tako je neprekidno bio na izvorima najnovijih spoznaja i zbivanja, te crpao, ali i sijao ideje i inspiracije za znanstveni i stručni rad te za razvoj proizvodnje. Iskustva pri posjetima ustanovama i ribogojilištima u inozemstvu neumorno je prenosio kolegama i proizvođačima ribe u Italiji.

No, postao je i poticaj i spona za bogatu suradnju i razmjenu informacija među ustanovama koje je posjećivao u različitim zemljama.

Organizirajući i stručno vodeći prve posjete talijanskih ribogojaca zemljama s najrazvijenijim tehnologijama proizvodnje pojedinih vrsta riba (SAD, Japan itd.) te uzvratne posjete inozemnih znanstvenika i stručnjaka Italiji, među prvima je širom otvarao vrata komuniciranja i napretka u akvakulturi.

Djelovanje i suradnja prof. Ghittina sa znanstvenim ustanovama, proizvođačima i sa vladom bila je, naravno, najposebnija i najplodnija u vlastitoj domovini. Rad prof. Ghittina utemeljio je ihtiopatologiju u Italiji te značajno usmjerio i pomogao razvoj i uspjeh talijanske akvakulture posljednjih desetljeća.

Prof. Ghittino bio je vrlo marljiv, plodan i značajan pisac znanstvenih i stručnih radova te knjiga. Objavio ih je više od 190. Uz mnoge originalne znanstvene doprinose trajnih vrijednosti te stručne prikaze pojedine problematike, svakako treba istaknuti njegove knjige, koje su u širem krugu stručnjaka i najpoznatije. »Piscicoltura e ittiopatologia« dva sveska (prvo izdanje 1970, drugo, dopunjeno i prošireno izdanje 1986), te knjiga »Precis de Pathologie des Poissons« (1985), koju je objavio zajedno sa francuzima De Kinkelinom i Michelom pripadaju klasiци svjetskog značenja. Kao i svi njegovi radovi, te su knjige sadržajno bogate, odlično ilustrirane, pregledne i izvanredno korisne. Njima se služe studenti, dijagnostičari, istraživači i stručnjaci u proizvodnji. Mnoge radove izradio je u suradnji s talijanskim, a neke s američkim i francuskim suautorima. Ponosan sam što sam suautor u dva njegova stručna rada.

Kvalitetne znanstvene i stručne fotografije bile su specijalnost prof. Ghittina. Mnogima od njih koriste se mnogi drugi autori knjiga u svijetu, ali i ugledni predavači na fakultetima, te proizvođačke organizacije u svojim reklamnim materijalima.

Kao redaktor časopisa »Rivista Italiana di Piscicoltura e Ittiopatologia« koji 24 godina izdaje Talijansko udruženje proizvođača ribe, znatno je pridonio uzdizanju toga časopisa na svjetsku razinu. Dvojezično tiskani radovi u časopisu (isti tekst na talijanskom i engleskom jeziku) njegove su ideje i zasluga.

Odgoju studenata i usavršavanju kolega prof. Ghittino posvetio je mnogo truda, vremena i ljubavi. U njegovu Centru boravilo je mnogo mladih stručnjaka iz Evrope i Latinske Amerike, a kraći su posjeti gotovo neizbrojivi. Mnoga predavanja prof. Ghittina za usavršavanje veterinarskih i ribogojstvenih stručnjaka na seminarima širom Italije i drugdje u svijetu bila su izrazito posjećena i odlično prihvaćena. S ljubavlju i strogošću odgajao je uspješne suradnike u svojem laboratoriju i kadrove u drugim talijanskim institucijama.

Dijagnostička aktivnost u Centru koji je vodio obuhvaća sve faze suvremenog rada — od izlaska na teren do primjene suvremenih laboratorijskih metoda. Prof. Ghittino bio je posebno poznat kao izvanredan histopatolog. Često je rješavao složenije i sporne dijagnostičke probleme u drugim zemljama, uključujući i našu.

Rad prof. Ghittina u međunarodnim organizacijama znatno je pridonio porastu uloge i ugleda veterinaru u zdravstvenoj zaštiti riba, a i međunarodnoj suradnji i napretku u akvakulturi.

Najznačajnija je njegova aktivnost u međunarodnoj organizaciji veterinarskih službi — u Međunarodnom uredu za epizootije (OIE) u Parizu. Kao predsjednik Komisije za bolesti riba od njezina osnivanja pa sve do prerane smrti prof. Ghittino svojim je vrlo upornim i uspješnim radom znatno utjecao na razvoj ihtiopatologije u veterinarstvu. Uvođenje nastave iz ribljih bolesti na mnogim veterinarskim fakultetima, te proširivanje i usavršavanje istraživačkih i dijagnostičkih aktivnosti u veterinarskim ustanovama širom svijeta razvilo se posljednjih desetljeća znatnim dijelom i pod utjecajem te komisije Znanstveno osnovana i realistički provediva veterinarska kontrola u međunarodnom prometu živom ribom temelji se i dalje će se temeljiti na radu te komisije. Uz rad u OIE-u, surađivao je sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom (WHO) i Organizacijom za hranu i poljoprivredu (FAO) Ujedinjenih naroda, i to na područjima ihtiopatologije, zoonoza i higijenske ispravnosti ribe kao živežne namirnice, te na području akvakulture. Bio je jedan od pokretača osnivanja Evropskog udruženja proizvođača pastrvskih riba, te član Odbora ili komisija odnosno stručni savjetnik tog Udruženja. Na osnovi međunarodnih aktivnosti možemo prof. Ghittina s pravom smatrati građaninom svijeta, koji je život uložio u razvoj područja kojima se tako rado bavio.

Posebno dobre stručne, radne i prijateljske odnose gajio je s kolegama i radnim organizacijama u Jugoslaviji. Pokojni akademik Tomašec bio je prvi naš ribarski znanstvenik i stručnjak koji je upoznao Ghittina i započeo suradnju s njim. Daleke, 1962. godine, nakon povratka s Prvoga evropskog simpozija o bolestima riba u Torinu, naš doajen ihtiopatologije vrlo je povoljno ocijenio Simpozij, a posebno je hvalio Ghittina kao njegova organizatora i još više kao mladog sposobnog istraživača i stručnjaka. Nastavili su uspješno surađivati kao voditelji svojih zavoda i osobno sve do odlaska akademika Tomašeca u mirovinu. Valja napose istaknuti njihov zajednički rad u Komisiji za bolesti riba pri OIE-u, čiji je prvi potpredsjednik bio Tomašec. Suradivali su u organizaciji i provedbi 2. i 3. simpozija o bolestima riba OIE i na nekoliko drugih sličnih pothvata.

Prvi dolazak prof. Ghittina u Jugoslaviju vezan je uz njegovo sudjelovanje u radu IV. zasjedanja Evropske savjetodavne komisije za slatkovodno ribarstvo (EIFAC/FAO) koje je 1966. održano u Beogradu. Na poziv akademika Tomašeca u godini 1969. boravio je u Zavodu za biologiju i patologiju riba i pčela Veterinarskog fakulteta u Zagrebu, održao za nastavnike i studente predavanje o aktualnostima na području bolesti riba i sa stručnjacima Zavoda raspravljao o novijim problemima u ihtiopatologiji. Posjeti Zavodu i suradnja s njim nastavili su se gotovo do prerane smrti prof. Ghittina. Spomenimo samo da je u Zavodu 1974. sudjelovao na sastanku Odbora za hranidbu i proizvodnju riba, 1975. predsjedao prvom sastanku Evropskog kooperativnog programa istraživanja bolesti riba (FAO/EIFAC) te 1986. sudjelovao na Simpoziju »Ihtiopatologija u akvakulturi« koji je Zavod zajedno s Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti organizirao u Dubrovniku. Još nekoliko puta održao je predavanja na Fakultetu, sa stručnjacima Zavoda često razmjenjivao informacije te zajedno sa skupinama talijanskih ribogojaca preko Zavoda ostvarivao prve posjete i kontakte s našim ribarskim privrednim organizacijama. Prof. Ghittino u svojem je laboratoriju rado i gostoljubivo primao naše stručnjake, a za njih je organizirao i posjete ribnjacima u Italiji. Takve je posjete organizirao i za naše proizvođače. Svi ti susreti i posjeti bili su uvijek korisni, na zavidnoj stručnoj razini i vrlo srdačni.

Naši ribarski stručnjaci sigurno se rado sjećaju sudjelovanja prof. Ghittina na ribarskom sajmu u Novom Sadu, u radu Sekcije za pastrvsko ribogojstvo, a i posjeta pojedinim proizvođačima, te drugih susreta. Njegova predavanja na stručnim skupovima u našoj zemlji bila su vrlo dobro primljena, odlično ilustrirana i praktički orijentirana, a odavala su veliko znanje i iskustvo te suvremenost autorovih pogleda. Sjećamo ga se i kao vrlo društvene osobe, susretljive i otvorene prema svakom. Širina njegova horizonta, poznavanje svijeta i smisao za humor bili su odličan začim za ugodne zajedničke sate pri kraju obično dugih dana boravka među kolegama i prijateljima u našoj zemlji.

Preranim odlaskom prof. Ghittina izgubio sam ne samo vrsnog kolegu s kojim sam imao čast surađivati gotovo 25 godina nego i vrlo dragog prijatelja. Zauvijek će mi kao značajan dio vlastita života ostati u sjećanju ne samo njegova zapažena izlaganja na znanstvenim i stručnim skupovima na kojima smo zajedno sudjelovali, njegovo uspješno vođenje Komisije za bolesti riba pri OIE-u, gdje smo surađivali deset godina, nego i brojni prijateljski susreti i razgovori. Kroz njih je prosijavala njegova ljubav i briga za suprugu, sina, dvije kćeri i dom, humanost, srdačnost, originalnost ideja i asocijacija te širina interesa. Ipak, stručne su teme i u svakidašnjici njegova života i u slobodnim satima i susretima s prijateljima bile vezivo za sve drugo. Poslu je pristupao vrlo odgovorno, a znao je odabrati i postaviti prave prioritete.

Pohvale za svoje uspjehe primao je vrlo skromno, ali nikad nije dopuštao da ga potcjenjuju. Najvećim svjetskim autoritetima i običnim radnicima na ribnjacima pristupao je jednako prijateljski i srdačno. Bio je zaista poseban i kompletan čovjek, znanstvenik i stručnjak, trajan i drag prijatelj.

Otišao je nakon dugog, vrlo hrabrog odupiranja teškoj bolesti. Radio je i bio na raspolaganju svakome tko ga je trebao sve dok mu je to uopće bilo moguće. Prema vlastitoj želji, na posljednji je počinak otišao tiho i skromno u krugu obitelji, bez svečana oproštaja i zasluženih posljednjih počasti koje bi mu mnogi učenici, suradnici, kolege i prijatelji, zasigurno rado odali.

Opraštajući se od prof. Ghittina zajedno s njegovim brojnim učenicima, suradnicima i prijateljima širom svijeta, i mi u ovoj zemlji srdačno mu zahvaljujemo za sve poticaje i doprinose napretku, za veliki trud i zalaganje u radu, za njegovo djelo, za prijateljstvo i srdačne odnose.

Neka je slava i hvala prof. Pietru Ghittinu.

Prof. dr. NIKOLA FIJAN